

Наукові перспективи
Видавнича група

№11 (39)

2024

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: право, серія: економіка, серія: педагогіка,
серія: техніка, серія: фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

З Україною

в серці!

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук із державного управління»**

Громадська організація «Асоціація науковців України»

«Наука і техніка сьогодні»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*

Випуск № 11(39) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

**Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration»**

Public organization «Association of Scientists of Ukraine»

"Science and technology today"
*("Pedagogy" series, "Law" series, "Economics" series,
"Physical and mathematical sciences" series, "Technics" series)*

Issue № 11(39) 2024

Kiev – 2024

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право»,
Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2024. № 11(39) 2024. С. 1144**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки (спеціальності – 015 -
Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу
присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно
категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)**

Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

Рекомендовано до видавництва Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 24.10.2024, № 13/10-24)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Бахов Іван Степанович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Волк Павло Павлович – доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету авіонавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дівізніюк Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Квасніков Володимир Павлович – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково–дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)

- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кузьмич Людмила Володимирівна - доктор технічних наук, головний науковий співробітник Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Кунницький Сергій Олегович - кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник науково-дослідної частини Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Лук'янчук Олександр Петрович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри будівельних, дорожніх, меліоративних, сільськогосподарських машин та обладнання Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Маджд Світлана Михайлівна - доктор технічних наук, професор, професор кафедри зеленої економіки та економіки природокористування Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (Київ, Україна)
- Мануель Давид Массено - доцент відділу права та захисту даних, старший науковий співробітник і член координаційного комітету лабораторії UBINET, запрошений член PDPC, член-консультант комісії цифрового права муніципальних адвокатських колегій Кампінаса та Прая-Гранде (Сан-Паулу), а також Комісії з інновацій, управління та технологій муніципальної адвокатської колегії Гуарульюса, коментатор IODA, почесний член IDEIA Institute, член Наукового комітету MICHN, член EDEN, член-кореспондент RedNAS, член UMAU, член-кореспондент UBAU (Португалія)
- Микитин Тарас Миронович - кандидат технічних наук, завідувач кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна - кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Міхальський Томаш – доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Огієнко Микола Миколайович - кандидат технічних наук, професор кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Одарченко Роман Сергійович - завідувач кафедри телекомунікаційних та радіоелектронних систем Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПРН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Опанасенко Володимир Миколайович – доцент кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ордановська Олександра Ігорівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційних технологій та методики навчання природничих дисциплін Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Охріменко (Жмурко) Тетяна Олександрівна - старший науковий співробітник кафедри комп'ютеризованих систем управління Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Паскаль Олена Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогічних технологій початкової освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Поліщук Віталій Васильович – кандидат сільськогосподарських наук, завідувач відділу зрошення, відділення меліорації Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Стахова Анжеліка Петрівна – старший викладач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Фесенко Андрій Олексійович - кандидат технічних наук, асистент кафедри кібербезпеки та захисту інформації Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Черненко Варвара Петрівна - кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики і вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (Кременчук, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна - доктор економічних наук, професор, Академік економічних наук України, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Яцишин Андрій Васильович - доктор технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Право»

Берч В.В.

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

15

Бученко Д.А.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО НАСИЛЬНИЦЬКОГО ЗНИКНЕННЯ ЛЮДИНИ

25

Висоцький С.В.

ПРАВОВА КОМУНІКАЦІЯ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

36

Войтенко К.Є., Стрельченко О.Г.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ У ПЕРІОД ВІЙНИ

45

Гомонай В.В.

МОДЕЛІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

55

Єфіменко В.Д.

АДВОКАТ ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ

67

Кішінець Ю.А.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: ПРОБЛЕМИ КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

76

Лимар Ю.В.

РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ПО СУТІ

92

Мартищенко С.Л.

РОЗВИТОК РАЙОННОГО РІВНЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

103

Мельник А.В.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРІВ НА ОБ'ЄКТИ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА У ВИПАДКУ БАНКРУТСТВА ЗАБУДОВНИКА

112

Мудролюбова Н.О., Просандєєва Л.Є. 119
МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА КОНФЛІКТИ: ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ

Парасюк М.В. 133
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУТУ СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Поддимає А.Б. 142
ГНОСЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Скриньковський Р.М. 153
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ

Томляк Т.С., Собчук Т.П. 168
«ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИХОДУ ДЕРЖАВИ З ЄС»

Томляк Т.С., Суліма О.В. 179
ВІДСТРОЧКА ВІД ПРИЗОВУ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА

Томляк Т.С., Присяжнюк О.В. 202
ДИСЦИПЛІНАРНІ СТЯГНЕННЯ, ПРОЦЕДУРА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА

Хряпченко В.П. 225
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ І ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Шевчук О.М., Мартиновський В.В. 237
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ

СЕРІЯ «Економіка»

Войтко С.В., Скоробогатова Н.Є., Іванова Т.В. 246
ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ СИТУАЦІЯМИ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Іваненко В.Ф., Іваненко Ф.В. <i>ЕФЕКТИВНІСТЬ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ</i>	261
Іщенко Н.В., Джога О.В., Благополучна А.Г. <i>ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ХОЛОДИЛЬНОГО ЗБЕРІГАННЯ ТА ЗАМОРОЖУВАННЯ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ У РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ</i>	273
Коцур Н.І., Коцур Д.В. <i>НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ АКАДЕМІКА М. В. ПТУХИ (1884-1961) В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ВИМІРІ</i>	282
Лазоренко Л.В., Гринчак Н.А. <i>МОДЕЛЮВАННЯ ЯК МЕТОД НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i>	295
Лисов О.О., Письменна М.С. <i>НАПРЯМКИ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД</i>	304
Літовка-Деменіна С.Г., Григор'єва Л.В., Куш Л.І., Гриндій О.С., Іваненко В.О. <i>КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО І ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ</i>	317
Перцович Т.О., Розумович Н.Ф. <i>ТРАНСФОРМАЦІЯ ТОРГІВЛІ, ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН НА ТОРГОВІ ПРОЦЕСИ</i>	325
Питель Б.М. <i>АКТУАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ</i>	340
Правдюк М.В. <i>СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ</i>	347
Рудаченко О.О., Угоднікова О.І., Троян В.І., Кравцова С.В. <i>КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ</i>	359
Тітов В.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ІННОВАЦІЙНОГО МАРКЕТИНГУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ</i>	372

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Cui Haoran** 386
METHODS OF FORMING COGNITIVE ACTIVITY OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN ART LESSONS BY MEANS OF COMPUTER TECHNOLOGIES
- Tsyhanok O.O., Sanivskyi O.M.** 397
CREATING AN INTERCULTURAL ENVIRONMENT THROUGH MULTICULTURAL EDUCATION OF STUDENTS
- Андрощук М.В., Кривонос О.М., Кулик С.П.** 409
ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМ CODEWARS TA CODINGAME ПІД ЧАС ПРОГРАМУВАННЯ В ШКОЛІ
- Бацуровська І.В., Кашина Г.С., Кутафін Ю.В., Брезецький С.О.** 420
РОЗРОБКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТІВ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ
- Безлатня Л.О., Денисенко А.О., Гоцуляк В.М., Грицик О.М., Гура А.М.** 438
ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ
- Безлюдна Н.В., Безлюдний О.І., Комар О.А.** 452
ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ
- Бойко Я.А.** 466
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
- Бордюг Н.С., Алпатова О.М.** 479
СИСТЕМА БЕЗПЕРЕРВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
- Бурлімова Б.М.** 493
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА В КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ
- Васильєва С.О., Агаркова Н.О.** 500
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
- Васюк О.В., Виговська С.В., Сироєжко О.В.** 510
ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В АСПЕКТІ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Воровка М.І.*МОДЕЛЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ СИСТЕМ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ І КРИТЕРІАЛЬНИЙ АСПЕКТИ*

520

Гончар Л.В.*СОЦІОКУЛЬТУРНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СІМЕЙНО-СПРЯМОВАНИХ ОЧІКУВАНЬ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ПЕРІОДИ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ*

529

Демчук Л.Р.*ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ СИНХРОННОМУ ПЕРЕКЛАДУ*

538

Забіяка І.М., Ковальчук О.М.*ДУАЛЬНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ*

548

Карпенко О.Є.*МООС ЯК ІНСТРУМЕНТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ РОСІЙСЬКОЇ-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ*

559

Коновальчук М.В., Денисенко Д.С.*ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ СІМ'Ї В КОНТЕКСТІ ПОЗИТУМ-ПІДХОДУ*

570

Кучеренко І.А.*АКТУАЛЬНІ ТЕДЕНЦІ ТА ТРЕНДИ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ*

582

Максимченко В.І., Дудник О.К., Денисенко А.О., Шапаренко І.Є.*ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ СПОРТОМ*

594

Мамчур О.І., Ванда І.В., Щудлик В.І.*ЗАСТОСУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО МЕТОДУ В ШКІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЇ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЄКТУ «РОЛЬ УКРАЇНИ У ПРОДОВОЛЬЧОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КРАЇН АФРИКИ»)*

602

Махоткіна Л., Хімчук Л.І., Бай І., Качмар О.В., Ян Фузі*ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ШКОЛІ*

617

Миколайко В.В.*МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ НА БАЗІ РЕСУРСУ «ФІЗИКА. ЛЕГКО»*

632

Нікітська Ю.М., Панченко О.О., Рожко Т.Г.*КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ*

647

- Онипченко О.І., Онипченко П.М., Громико О.В.** 656
ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
- Павленко О.А.** 670
ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ТРЕНАЖЕРНИХ КОМПЛЕКСІВ
- Рачковський О.В., Яценко І.В., Попельницька С.І., Борисенко І.В., Сідун Л.Ю.** 681
СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ: АДАПТАЦІЯ ДО ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО СТАНУ
- Скасків Л.В., Ярова О.А., Купріянова А.О.** 689
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ ТА ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНІВ
- Сосік О.Д.** 699
ПРИНЦИП ТЕХНОЛОГІЧНОСТІ ЕТНІЧНОГО ДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ХУДОЖНИКІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
- Сніжко Н.В.** 710
КОМУНІКАТИВНІ ЯКОСТІ МАТЕМАТИЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ НА БІЛІНГВАЛЬНІЙ ОСНОВІ
- Теренко О.О.** 720
ХАРАКТЕРНІ РИСИ РОЗВИТКУ ЖІНОЧИХ КОЛЕДЖІВ У США
- Топалова М.Б.** 727
МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ
- Шмалей С.В.** 738
ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ
- Шпаляренко Ю.А.** 747
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ДИСЛАЛІЄЮ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ
- Ящук С. М., Гагарін М.І.** 755
ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

СЕРІЯ «Техніка»

Havrysh B.M., Shovheniuk Yo.V.

DATA SECURITY AND PRIVACY IN MODERN NETWORK ENVIRONMENTS

765

Silchenko V.V.

APPLICATION AREAS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND CUSTOMER SERVICE AUTOMATION TOOLS IN RESTAURANT ENTERPRISES

773

Гарбич-Мошора О.Р., Войтович Х.О., Мошора В.Ю., Хорошун В.О.

РОЗРОБКА ІНТУЇТИВНО ЗРОЗУМІЛОГО МОБІЛЬНОГО ДОДАТКУ ДЛЯ ПРОГРАВАННЯ МУЗИКИ

786

Гетьман О.Л., Яровий Р.О.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ПАТТЕРНІВ КІБЕРАТАК НЕЙРО-МЕРЕЖЕВИМИ АЛГОРИТМАМИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СКЛАДНОСТІ НЕЙРОМЕРЕЖЕВОЇ АРХІТЕКТУРИ

799

Глевацька Н.М., Осін Р.А., Чигринова М.В.

РОЛЬ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

820

Досенко С.Д.

ЕКОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ У ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

833

Дуцько Р.Р.

ГЕНЕРАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ СИНТЕЗУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ ВИДІЛЕННЯ ВИСОКОРІВНЕВИХ ОЗНАК НА ОСНОВІ ТЕНЗОРНОГО РОЗКЛАДУ

842

Дюмін О. Д., Алхімова С.М.

ГЕНЕРАЦІЯ ЗОБРАЖЕНЬ ПЕРФУЗІЙНИХ КАРТ ЗАСОБАМИ ГЛИБОКОГО НАВЧАННЯ

849

Єврейнова Н.А., Іваннікова О.С.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТІВ СТРАХОВОГО ФОНДУ ДОКУМЕНТАЦІЇ УКРАЇНИ ТА АКТУАЛІЗАЦІЯ НОРМАТИВІВ ТРУДОМІСТКОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

867

Заячук Я.Ю., Заячук Т.Ю.

ЧИСЕЛЬНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТЕПЛОПЕРЕДАЧІ В БАГАТОШАРОВИХ МАТЕРІАЛАХ З ФІКСОВАНИМИ ГРАНИЧНИМИ УМОВАМИ

877

- Ільїн С.В., Мазничко А.Б.** 886
ВИЗНАЧЕННЯ ЗАДАЧ З ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ТА ШЛЯХІВ ПОКРАЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНИХ РЕСУРСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ УСТАНОВ СТРАХОВОГО ФОНДУ ДОКУМЕНТАЦІЇ УКРАЇНИ
- Кравчук Я.Я., Ніколаєнко Д.В., Воробйов І.О.** 898
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ІНТЕГРАЦІЇ ІНТЕРНЕТУ РЕЧЕЙ У КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
- Кривова С.Г., Трубачев С.І.** 914
НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ У ПРОЄКТНІЙ І СИСТЕМНО-ІНЖЕНЕРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТВОРЕННЯ СКЛАДНИХ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ
- Кухаренко С.В., Слатвінська В.М.** 926
АНАЛІЗ ФУНКЦІОНАЛУ PYTHON KEYLOGGER: ВІД РОЗУМІННЯ ДО ВИЯВЛЕННЯ ШКІДЛИВОГО КОДУ
- Літвинчук Р.В., Гавриш Б.М.** 941
МЕТОДИ ПІДТРИМКИ БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОГО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ: ТЕОРІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ
- Малащук О.С.** 949
АВТОМАТИЗАЦІЯ ГЕОДЕЗИЧНИХ ВИМІРЮВАНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
- Мельникова Н.І., Боднар О.В.** 962
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ОЦІНКИ ГРАМАТИКИ УКРАЇНСЬКИХ ТЕКСТІВ
- Мина І.В.** 976
ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОСПОЖИВАННЯМ СИСТЕМ РОЗУМНОГО БУДИНКУ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО РЕСУРСУ ПЕРВИННОЇ ЕНЕРГІЇ
- Міюшкович Ю.Г., Марцишин Р.С., Фреїк В.В.** 990
РОЗРОБЛЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ КОМУНІКАЦІЇ З КЛІЄНТАМИ НА ОСНОВІ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ
- Озерчук І.М.** 1001
РОЗРОБКА МАЛОПОТУЖНОЇ МЕРЕЖІ НА ОСНОВІ BLUETOOTH ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ВПЛИВУ З ВИКОРИСТАННЯМ П'ЄЗОЕЛЕКТРИЧНИХ ДАТЧИКІВ
- Павленко В.С.** 1012
РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ МОДУЛЯЦІЇ ТА ДЕМОНСТРАЦІЇ СИГНАЛІВ ДЛЯ БЕЗДРОТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

- Павленко В.П.** 1021
*РОЗРОБКА НОВИХ МАТЕРІАЛІВ ТА КОМПОНЕНТІВ ДЛЯ ВИСОКОЧАС-
ТОТНОЇ ЕЛЕКТРОНІКИ*
- Поплавський О.А.** 1029
*БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ ДАНИХ У ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ СИСТЕМАХ
ОБРОБКИ ВЕЛИКИХ МАСИВІВ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ
РІШЕНЬ*
- Смоленська Л.І.** 1042
ВПРОВАДЖЕННЯ ГІС ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ
- Тищенко Д.О., Франчук Т.М., Береговий В.С.** 1053
*ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПЕРСОНАЛЬНИХ
ДАНИХ У СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ*
- Толмачов В.С., Маринченко Є.О.** 1064
ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ ARDUINO У БДЖІЛЬНИЦТВІ
- Томаші Д.О., Хавалко В.М.** 1073
ПОКРАЩЕННЯ МЕТОДУ 2D DIRECT PREDICTION
- Фоменко В.А.** 1083
ГЕОДЕЗИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕЛИКИХ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ
- Чайковський С.Ю.** 1096
*ЗАСТОСУВАННЯ МАШИННОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ АВТОМАТИЗОВАНОГО
КАЛІБРУВАННЯ У РЕАЛЬНОМУ ЧАСІ В АКРЕДИТОВАНИХ ЛАБОРА-
ТОРНИХ СИСТЕМАХ ВИПРОБУВАННЯ*
- Чикалов О.С.** 1108
*МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ РЕЛЯЦІЙНИХ
БАЗ ДАНИХ*
- Шабетя С.А.** 1121
*СМАРТ-ВИРОБНИЦТВО: ПОСДНАННЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ, ЕКОЛОГІЇ ТА
КІБЕРБЕЗПЕКИ*
- Юринець Роман Богданович** 1132
*МЕТОДОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ДЛЯ
ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ З МЕТАДАНИМИ БАЗ ДАНИХ*

УДК 355.24(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11\(39\)-179-201](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11(39)-179-201)

Томляк Таїса Сергіївна доктор філософії в галузі права, доцент, доцент кафедри права факультету менеджменту та права, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, 21008, тел.: (098) 639-31-44, <https://orcid.org/0000-0001-9147-1470>

Суліма Ольга Вячеславівна асистент кафедри права факультету менеджменту та права, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, 21008, тел.: (096) 685-26-66, <https://orcid.org/0009-0008-6015-5860>

ВІДСТРОЧКА ВІД ПРИЗОВУ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ПІД ЧАС МОБІЛІЗАЦІЇ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА

Анотація. У статті проаналізовано правове регулювання надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації в Україні у зв'язку зі збройною агресією російської федерації та судову практику щодо застосування національними судами чинного законодавства у даній сфері.

Авторами проведено науково-теоретичне дослідження нормативно-правових актів: законів України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3], «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» [10], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» від 11.04.2024 року № 3633-ІХ [17] постанови Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560 «Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період» [4] та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до зазначених законів.

Наголошено на важливості дотримання національними судами принципу «юридичної визначеності» під час розгляду справ щодо оскарження неправомірних дій працівників ТЦК та СП.

Авторами запропоновано доповнити підпункт 1 пункту 1 додатка 5 Порядку [4] приміткою такого змісту: «У разі проведення бронювання засобами Порталу Дія засобами Реєстру військовозобов'язаних автоматично здійснюється переведення військовозобов'язаного на спеціальний військовий облік на строк дії відстрочки. З моменту переведення військовозобов'язаного на спеціальний військовий облік він вважається заброньованим та йому надається відстрочка. Документом, що підтверджує надання відстрочки

заброньованому військовозобов'язаному є військово-обліковий документ в електронній формі та/або витяг про бронювання військовозобов'язаного, сформований за заявою працівника в електронній формі, поданою засобами Порталу Дія. Довідка про відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації у такому разі не надається».

Також, у статті пропонується доповнити підпункт 3 пункту 1 додатка 5 Порядку [4] приміткою такого змісту: «У разі відсутності в свідоцтві про народження батьківства військовозобов'язаного (біологічний батько записаний зі слів матері або помер або позбавлений батьківських прав) факт перебування на утриманні військовозобов'язаного трьох і більше дітей віком до 18 років може підтверджуватись іншими належними документами, такими як: свідоцтвом багатодітної сім'ї, витягом з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження із зазначенням відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України [14]».

Ключові слова: відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації, загальна мобілізація, воєнний стан, військова служба, судова практика.

Tomliak Taisa Serhiivna Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law, Faculty of Management and Law, Vinnytsia National Agrarian University, St. Solychna, 3, Vinnytsia, 21008, tel.: (098) 639-31-44, <https://orcid.org/0000-0001-9147-1470>

Sulima Olha Vyacheslavivna Assistant of the Department of Law, Faculty of Management and Law, Vinnytsia National Agrarian University, St. Solychna, 3, Vinnytsia, 21008, tel.: (096) 685-26-66, <https://orcid.org/0009-0008-6015-5860>

POSTPONEMENT OF MILITARY SERVICE DURING MOBILIZATION: CURRENT ISSUES AND JUDICIAL PRACTICE

Abstract. The article analyzes the legal regulation of the postponement of military service during mobilization in Ukraine in connection with the armed aggression of the Russian Federation and the judicial practice of application of the current legislation in this area by national courts.

The authors have conducted a scientific and theoretical study of the following legal acts: the Laws of Ukraine "On Mobilization Training and Mobilization" [3], "On the Unified State Register of Conscripts, Persons Liable for Military Service and Reservists" [10], "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Certain Issues of Military Service, Mobilization and Military Registration" of 11.04.2024 No. 3633-IX [17], Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of May 16, 2024 No. 560 "On Approval of the Procedure for Conscription of Citizens

for Military Service during Mobilization, for a Special Period" [4] and other regulations adopted in accordance with these laws.

The author emphasizes the importance of observance by national courts of the principle of "legal certainty" when considering cases challenging the unlawful actions of employees of TCCs and JVs.

The authors propose to supplement subparagraph 1 of paragraph 1 of Annex 5 of the Procedure [4] with a note as follows: "In the case of booking by means of the Diia Portal, the Register of Persons Liable for Military Service automatically transfers the person liable for military service to a special military registration for the period of validity of the deferment. From the moment a person liable for military service is transferred to a special military registration, he or she is considered booked and granted a deferment. The document confirming the granting of a deferment to a person liable for military service is a military registration document in electronic form and/or an extract on the reservation of a person liable for military service, generated at the request of the employee in electronic form submitted through the Diia Portal. In this case, a certificate of postponement of call-up for military service during mobilization is not provided."

Also, the article proposes to supplement subparagraph 3 of paragraph 1 of Annex 5 of the Procedure [4] with a note as follows: "In the absence of the paternity of a person liable for military service in the birth certificate (the biological father is recorded according to the mother or is deceased or deprived of parental rights), the fact of dependency of three or more children under the age of 18 may be confirmed by other appropriate documents, such as a certificate of a large family, an extract from the State Register of Civil Status Acts of Citizens on birth with information about the father in accordance with part one of Article 135 of the Family Code of Ukraine [14]."

Keywords: postponement of military service during mobilization, general mobilization, martial law, military service, case law.

Постановка проблеми У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України та з метою забезпечення оборони держави, підтримання бойової і мобілізаційної готовності Збройних Сил України та інших військових формувань, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до частини другої статті 102, пунктів 1, 17, 20 частини першої статті 106 Конституції України [1], указом Президента України № 69/2022 від 24 лютого 2022 року «Про загальну мобілізацію» [2] оголошено загальну мобілізацію.

Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу (частина перша статті 17 Конституції України); держава забезпечує соціальний захист громадян України, які пере-

бувають на службї у Збройних Сїлах України та в інших вїйськових формуваннях, а також членів їхнїх сїмей (частина п'ята статтї 17 Конституцїї України); захист Вїтчизни, незалежностї та територїальної цїлїсностї України є обов'язком громадян України (частина перша статтї 65 Конституцїї України) [1].

В реалїях сьогодення важливим є питання щодо удосконалення механїзмів проведення заходів мобїлізацїї для залучення бїльшої кїлькостї населення для захисту суверенїтету і територїальної цїлїсностї України, а також забезпечення вїйськового облїку призовникїв, вїйськовозобов'язаних та резервїстїв, удосконалення окремих питань проходження вїйськової служби, уточнення питань вїйськового облїку призовникїв, вїйськовозобов'язаних та резервїстїв, посилення соцїального захисту вїйськовослужбовцїв пїд час отримання медичної допомоги та пїсля звїльнення з полону, уточнення обов'язкїв органїв мїсцевого самоврядування, мїсцевих державних адмїнїстрацїй, вїйськово-цивїльних адмїнїстрацїй, вїйськових адмїнїстрацїй, пїдприємств, установ і органїзацїй та громадян України пїд час проведення мобїлізацїї, уточнення пїдстав для надання вїдстрочки та звїльнення вїд призову на вїйськову службу, а також пїдстав для звїльнення з вїйськової служби пїд час дїї воєнного стану.

Процес комплектування особовим складом Збройних Сил України та інших вїйськових формувань пїд час проведення мобїлізацїї має проходити належним чином за для вїдсїчі збройної агресїї проти України.

Поряд з цим, загальна мобїлізацїя, комплектування особового складу вїйськових формувань України мають здїйснюватися з дотриманням чинного законодавства, при цьому мають бути дотриманї конституцїйнї права громадян України, як самих вїйськовозобов'язаних, так і, у разї потреби, їх рїдних. Одним із таких механїзмів дотримання в перїод мобїлізацїї конституцїйних прав громадян є реалїзацїя права вїйськовозобов'язаного на вїдстрочку вїд призову на вїйськову службу пїд час мобїлізацїї.

Аналіз останнїх дослїджень і публїкацїй. Важливї аспекти правового забезпечення вїйськової служби, облїку та мобїлізацїї публїчних службовцїв, критерїї розмежування конституцїйних обов'язкїв щодо захисту вїтчизни та вїйськового обов'язку за українським законодавством висвітлювалися такими українськими ученими як Є.І. Григоренко, О.С. Передерїй, В.О. Іванцов, К.О. Чишко, Т.С. Томляк [33]. Однак дослїдження правового регулювання надання вїдстрочки вїд призову на вїйськову службу пїд час мобїлізацїї в Україні у зв'язку зї збройною агресїєю росїйської федерацїї та судової практики щодо застосування нацїональними судами чинного законодавства у данїй сферї поки що достатньо не дослїженї.

Мета статтї – дослїдження правового регулювання надання вїдстрочки вїд призову на вїйськову службу пїд час мобїлізацїї в Україні у зв'язку зї збройною агресїєю росїйської федерацїї та судової практики щодо застосування нацїональними судами чинного законодавства у данїй сферї.

Виклад основного матеріалу. Питання мобілізації, правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні регулюються Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21.10.1993 р. № 3543-ХІІ (далі – Закон № 3543-ХІІ) [3]. Перелік підстав згідно яких військовозобов'язані не підлягають призову на військову службу під час мобілізації визначений статтею 23 ЗУ «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3]. При цьому, з таких підстав військовозобов'язаним надається відстрочка від призову на військову службу за призовом під час мобілізації.

Процедура надання військовозобов'язаним та резервістам відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період та її оформлення врегульована Порядком проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560 (далі – Порядок) [4].

Додатком 5 до Порядку є Перелік документів, що подаються військовозобов'язаним для отримання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації відповідно до підстав, зазначених у статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [4], яким законодавець визначив виключний перелік документів, що підтверджують право на відстрочку по кожній категорії осіб.

Поряд з цим, не зважаючи на законодавче врегулювання надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації (встановлення переліку відповідних документів, затвердження форми заяв, довідок тощо), військовозобов'язані громадяни України, які згідно зі законом мають право на відстрочку змушені захищати свої законні права в суді.

Згідно пункту 1 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані: заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, і перебувають на спеціальному військовому обліку [3].

Бронювання військовозобов'язаних, які перебувають у запасі, здійснюється в мирний та у воєнний час з метою забезпечення функціонування органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій в особливий період. Заброньованим військовозобов'язаним надається відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації. При цьому, заброньовані особи хоча згідно законодавства і не підлягають призову на військову службу, однак є нюанси та трапляються випадки, коли навіть заброньованих працівників мобілізують на військову службу.

Непоодинокими є випадки, коли Територіальні центри комплектування та соціальної політики (далі – ТЦК та СП), не зважаючи на бронювання військовозобов’язаного видають заброньованим працівникам мобілізаційні розпорядження, що є наслідком їх призову та направлення для проходження військової служби.

Найбільш ефективним способом вирішення даної проблеми є звернення з позовом до суду. Хоча на сьогодні вже є достатньо велика кількість судових рішень щодо оскарження наказів про призов на службу заброньованих осіб, єдина правова позиція відсутня. Тому, існує як позитивна, так і негативна судова практика.

Так, згідно рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 15 вересня 2022 року у справі № 560/6478/22, позивач був заброньований на період мобілізації та на воєнний час за товариством з обмеженою відповідальністю. Водночас ТЦК та СП не з’ясував, що позивач не підлягає призову на військову службу під час мобілізації, оскільки є заброньованим, а також, що позивачу надано відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації строком на 6 місяців. Суд встановив, що положення статті 23 Закону № 3543-ХІІ щодо відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації заброньованих працівників, є імперативними, вичерпними та не передбачають додаткових умов чи альтернатив окрім вказаних в нормі закону [5]. Отже, у цій справі суд обмежився лише аналізом статті 23 Закону № 3543-ХІІ, яка передбачає безальтернативну відстрочку заброньованих працівників, у результаті чого було скасовано наказ начальника районного ТЦК та СП в частині призову та направлення для проходження військової служби позивача. Зазначене рішення залишено без змін після перегляду в апеляційному суді (постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 27 лютого 2023 року у справі № 560/6478/22) [6].

Запорізький окружний адміністративний суд у рішенні від 19 жовтня 2023 року у справі № 280/5782/23, обґрунтовуючи скасування наказу про призов особи на військову службу, зазначив, що позивач не може нести відповідальність за належність доведення до ТЦК та СП інформації про відстрочку від призову, позаяк така процедура залежна від комунікації між підприємством, де працює позивач, Генеральним штабом ЗСУ, Командуванням Сухопутних військ ЗСУ та відповідним територіальним центром комплектування та соціальної підтримки, а не від дій позивача. Після перегляду рішення в апеляційній інстанції, Третій апеляційний адміністративний суд постановою від 13 березня 2024 року, рішення суду першої інстанції залишив без змін [7].

Поряд з цим, заслуговує уваги рішення Закарпатського окружного адміністративного суду від 16 травня 2024 року у справі № 260/1111/24, згідно якого, суд підтримав правомірність мобілізації заброньованого працівника [8].

При цьому, суд звернув увагу, що згідно з положеннями Правил військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року №1487 [9], призовники, військовозобов'язані та резервісти повинні, в тому числі, особисто повідомляти в семиденний строк органам, в яких вони перебувають на військовому обліку, про зміну персональних даних, зазначених у статті 7 Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» [10], а також надавати зазначеним органам документи, що підтверджують право на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації з підстав, визначених у статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3].

Тобто, з метою ведення районними ТЦК та СП спеціального обліку військовозобов'язаних, резервістів, які мають право на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації, на останніх покладено обов'язок із своєчасного повідомлення органу, в якому вони перебувають на військовому обліку, про наявність таких підстав. Отже, право на відстрочку від призову на військову службу повинно бути реалізоване військовозобов'язаним шляхом вчинення ним активних дій та оформлення його у відповідний спосіб уповноваженим органом (зокрема, районним ТЦК та СП). При цьому реалізація такого права може бути здійснена лише до моменту набуття ним статусу військовослужбовця. Вказаний висновок узгодження також з правовою позицією Верховного Суду, наведеною в постанові від 18 січня 2024 року у справі №280/6033/22 [11].

Поряд з цим, Додатком 5 до Порядку визначено, що документами, що підтверджують право на відстрочку заброньованим на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, і перебувають на спеціальному військовому обліку є клопотання керівника органу державної влади, іншого державного органу, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації щодо оформлення відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаних, які заброньовані у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та витяг із наказу Мінекономіки про бронювання військовозобов'язаних [4].

Однак, на сьогоднішній день бронювання військовозобов'язаних все частіше здійснюється відповідно до Порядку бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 червня 2024 року № 650 [12] в електронній формі засобами Порталу Дія.

У разі бронювання засобами Порталу Дія, засобами Реєстру військовозобов'язаних автоматично здійснюється переведення військовозобов'язаного

на спеціальний військовий облік на строк дії відстрочки. З моменту переведення військовозобов'язаного на спеціальний військовий облік він вважається заброньованим та йому надається відстрочка на період, визначений пунктом 2 Порядку бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 76 [13].

Так, у разі бронювання через Дію, Мінекономіки не ухвалює рішення про бронювання військовозобов'язаного, а отже, повідомляти ТЦК та СП немає підстав. Заброньований автоматично зараховується на спецоблік, а ТЦК та СП отримує інформацію з відповідного державного реєстру.

Поряд з цим, з метою конкретизації дій органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, після бронювання ними військовозобов'язаних працівників, не допущення перевищення своїх повноважень працівниками ТЦК та СП, дотримання права на відстрочку заброньованих осіб, вважаємо за необхідне доповнити підпункт 1 пункту 1 додатка 5 Порядку приміткою такого змісту: «У разі проведення бронювання засобами Порталу Дія засобами Реєстру військовозобов'язаних автоматично здійснюється переведення військовозобов'язаного на спеціальний військовий облік на строк дії відстрочки. З моменту переведення військовозобов'язаного на спеціальний військовий облік він вважається заброньованим та йому надається відстрочка. Документом, що підтверджує надання відстрочки заброньованому військовозобов'язаному є військово-обліковий документ в електронній формі та/або витяг про бронювання військовозобов'язаного, сформований за заявою працівника в електронній формі, поданою засобами Порталу Дія. Довідка про відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації у такому разі не надається».

Відповідно до пункту 3 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані: жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, крім тих, які мають заборгованість із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці [3].

Виходячи з цієї норми закону, вичерпними умовами для права на відстрочку на підставі пункту 3 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ [3] є такі: утримання військовозобов'язаним трьох і більше дітей віком до 18 років; відсутність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці. Отже, якщо військовозобов'язаний відповідає зазначеним умовам, він має право скористатися відстрочкою від військової служби під час мобілізації шляхом подання до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, відокремленого відділу територіального центру комплектування та соціальної підтримки, органу

Служби безпеки України, відповідного підрозділу розвідувальних органів України заяви встановленої форми та підтверджуючих документів.

Додатком 5 до Порядку визначено, що документами, що підтверджують право на відстрочку, жінок та чоловіків, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, крім тих, які мають заборгованість із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці, є: свідоцтво про народження дітей (троєх і більше) із зазначенням батьківства військовозобов'язаного та один із документів: свідоцтво про реєстрацію шлюбу з матір'ю (батьком) дітей (троєх і більше) або рішення суду про розірвання шлюбу та визначення місця проживання дітей з батьком (матір'ю), або рішення органу опіки і піклування про визначення місця проживання з тим із батьків, який є військовозобов'язаним, або письмовий договір між батьками про те, з ким будуть проживати діти та участь другого з батьків у їх вихованні, або рішення суду про встановлення факту перебування дитини на утриманні військовозобов'язаного відповідно до положень статті 315 Цивільного процесуального кодексу України, а також договір про сплату аліментів на дитину [4].

Поряд з цим, чинне законодавство не містить визначення поняттю «утримання дітей». Тому, на нашу думку, доцільно було б надати законодавче визначення цьому поняттю, за для однакового трактування норм права. Відтак, пропонуємо частину 1 статті 180 Сімейного кодексу України [14] викласти в такій редакції: «Батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття, що передбачає знаходження дитини на фактичному постійному матеріальному або грошовому забезпеченні з боку батьків».

У разі якщо військовозобов'язані особи, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, перебувають у зареєстрованому шлюбі з матір'ю (батьком) дітей (троєх і більше) (наявне свідоцтво про реєстрацію шлюбу), у свідоцтвах про народження дітей (троєх і більше) зазначено батьківство військовозобов'язаного, зазвичай не виникає складнощів із оформленням відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації.

Однак, часто особи спільно проживають, народжують та виховують дітей без реєстрації шлюбу згідно із законодавством. При цьому, відомості про батька дитини (дітей) внесені до Державного реєстру актів цивільного стану громадян на підставі відповідної спільної заяви про визнання батьківства та визначення прізвища, імені та по батькові дитини (дітей), та у свідоцтві про народження зазначено батьківство; відсутні будь які письмові договори та рішення судів чи органів опіки та піклування у зв'язку із відсутністю необхідності. В таких випадках необхідно буде або реєструвати шлюб, або ж врегулювати питання утримання дітей в судовому порядку чи в інший законний спосіб. Тобто, вчиняти дії за для виготовлення підтверджуючих, передбачених Порядком документів, наявність яких надає право військовозобов'язаного на отримання відстрочки.

Згідно пункту 3 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ [3], право на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації мають військовозобов'язані жінки та чоловіки, а не біологічні батьки. А отже, теоретично, вітчиму (мачусі), на утриманні якого (якої) перебуває троє і більше дітей віком до 18 років закон теж гарантує право на відстрочку. Однак, згідно Додатку 5 до Порядку [4], документами, що підтверджують право на відстрочку, жінок та чоловіків, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, є зокрема, свідоцтво про народження дітей (трьох і більше) із зазначенням батьківства військовозобов'язаного. А отже, Порядок унеможливорює отримання відстрочки вітчимою (мачухою), на утриманні яких фактично перебувають діти, однак такі військовозобов'язані не зазначені батьком (матір'ю) таких дітей).

Так, Волинський окружний адміністративний суд рішенням від 13 вересня 2024 року у справі № 140/6390/24, задовольнив позовну заяву, визнав протиправним рішення комісії, оформлене протоколом №2 від 31.05.2024, в частині відмови Позивачу у наданні відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації. Зобов'язав Відповідача повторно розглянути заяву Позивача про надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації на підставі пункту 3 частини першої статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3] (жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, крім тих, які мають заборгованість із сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму платежів за три місяці) з прийняттям відповідного рішення [15].

Згідно зазначеного рішення суду військовозобов'язаному було відмовлено у наданні відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації згідно пункту 3 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ [3], посилаючись на те, що у вимогах абзацу третього частини першої статті 23 зазначеного Закону № 3543-ХІІ зазначено саме батьківство військовозобов'язаних. Однак, військовозобов'язаний заявник хоч не являвся біологічним батьком однієї із дітей (у свідоцтві про народження дитини батько записаний зі слів матері), однак усі троє дітей перебували на його утриманні, що підтверджувалось відповідними документами, доданими до заяви.

Відтак, Волинський окружний адміністративний суд рішенням від 13 вересня 2024 року у справі № 140/6390/24 прийшов до висновку, що рішення Комісії про відмову позивачу у наданні відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації з тих підстав, що в свідоцтві про народження у третьої дитини батьківство військовозобов'язаного не зазначено, не ґрунтується на нормах чинного законодавства, позаяк Комісії при розгляді заяви позивача належало встановити не факт його батьківства, а факт перебування на його утриманні трьох і більше дітей віком до 18 років [15].

Отже, норма пункту 3 частини першої статті 23 Закону №3543-ХІІ [3] не ставить право військовозобов'язаного на відстрочку від призову на військову службу у залежність від того, чи є він батьком таких дітей (тобто від батьківства), водночас вирішальне значення має саме факт перебування дітей (трьох і більше дітей віком до 18 років) на його утриманні.

Враховуючи вищевикладене, передбачені Додатком 5 до Порядку [4] документи, що підтверджують право на відстрочку, жінок та чоловіків, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років, є виключними. Поряд з цим, можуть існувати й інші документи, що підтверджують утримання дітей, крім того, не лише біологічні батьки утримують дітей. Тому, пропонуємо доповнити підпункт 3 пункту 1 додатка 5 Порядку приміткою такого змісту: «У разі відсутності в свідоцтві про народження батьківства військовозобов'язаного (біологічний батько записаний зі слів матері або помер або позбавлений батьківських прав) факт перебування на утриманні військовозобов'язаного трьох і більше дітей віком до 18 років може підтверджуватись іншими належними документами, такими як: свідоцтвом багатодітної сім'ї, витягом з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження із зазначенням відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України» [14].

Згідно рішення Донецького окружного адміністративного суду від 30 вересня 2024 року у справі № 200/5995/24, де військовозобов'язаний оскаржував рішення комісії про відмову йому в наданні відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, оскільки у додатках до заяви відсутня довідка про заборгованість зі сплати аліментів на утримання дитини позивача від першого шлюбу [16].

Так, комісія розглядаючи заяву про надання відстрочки, до якої були додані, передбачені законом підтверджуючі документи, в тому числі довідка про відсутність заборгованості зі сплати аліментів на дитину від першого шлюбу, не врахувала того, що військовозобов'язаний утримує дітей від другого зареєстрованого шлюбу, рішення про стягнення аліментів на утримання яких відсутнє.

Імплементация норми закону, щодо права на відстрочку для тих військовозобов'язаних, які фактично утримують дітей (трьох і більше), не залежно від того, чи це діти, які вже не проживають із військовозобов'язаним (діти від першого шлюбу), або ж діти, яких утримує військовозобов'язаний у новому шлюбі, і не важливо, що він не є біологічним батьком – ключове, що утримує.

Відповідно до пункту 4 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані: жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років, якщо другий з батьків такої дитини (дітей) помер, позбавлений батьківських прав, визнаний зниклим безвісти або безвісно відсутнім, оголошений померлим, відбуває

покарання у місцях позбавлення волі, а також коли особа самостійно виховує та утримує дитину за рішенням суду або запис про батька такої дитини в Книзі реєстрації народжень здійснений на підставі частини першої статті 135 Сімейного кодексу України [3].

Попередня редакція вказаного пункту не містила умов, за яких жінки та чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років самостійно мають право на відстрочку від призову на військову службу. Тому, до набрання чинності змін внесених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» від 11.04.2024 року № 3633-IX [17], жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років в незалежності від причин самостійного виховання, не підлягали призову на військову службу під час мобілізації. Тому, вказану норму закону, можна було застосовувати і до військовозобов'язаних осіб які фактично розірвали шлюбні відносини та залишились проживати з дитиною.

У справі № 460/5411/24 позивач звернувся з позовом про визнання дій протиправними щодо відмови у наданні відстрочки від призову за мобілізацією та зобов'язання надати прийняти рішення про надання відстрочки від призову за мобілізацією на підставі частини 1 статті 23 Закону України Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію. Позовні вимоги обґрунтовані тим, що позивач має право на відстрочку відповідно до частини 1 статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а саме у зв'язку з самостійним вихованням дитини віком до 18 років [18].

Одним із документів, що підтверджує право на відстрочку, позивач додав рішення суду розірвання шлюбу, однак станом на дату звернення із заявою про відстрочку (01.05.2024 року, тобто до набрання чинності вказаного вище закону) та станом на дату розгляду такої заяви, рішення суду не набрало законної сили, що слугувало причиною для відмови в наданні відстрочки.

Рівненський окружний адміністративний суду рішенням від 16 липня 2024 року у справі № 460/5411/24 визнав правомірною відмову в наданні відстрочки від призову на військову службу, та зазначив, що окрім іншого, між заявником та матір'ю дитини був укладений договір про визначення місця проживання дитини та участь у її вихованні, про сплату аліментів. Визначення договором місця проживання дитини разом з батьком не підтверджує здійснення ним самостійного виховання та утримання, а лише підтверджують дотримання ним цих обов'язків відповідно до закону [18].

Відтак, на нашу думку, законодавець, доцільно конкретизував підстави, згідно яких не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані жінки та чоловіки самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років.

Відповідно до пункту 9 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозо-

бов'язані: зайняті постійним доглядом за хворою дружиною (чоловіком), дитиною та/або своїми батьком чи матір'ю (батьком чи матір'ю дружини (чоловіка), якщо вона сама потребує постійного догляду за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я, померла (загинула), визнана зниклою безвісти або безвісно відсутньою, оголошена померлою, і батько чи мати дружини не має інших працездатних членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати за ними догляд), які за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного догляду [3].

Щодо зайнятості постійним доглядом військовозобов'язаним за своїм батьком/матір'ю, то текстуальне тлумачення вищевказаної норми свідчить про те, що під час мобілізації військовозобов'язані, зайняті постійним доглядом за хворою (хворим) матір'ю (батьком), яка (який) за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребує постійного догляду, не підлягають призову на військову службу.

Додатком 5 до Порядку [4] визначено виключний перелік документів, що подаються військовозобов'язаним для отримання відстрочки. А отже, ТЦК та СП не можуть вимагати від військовозобов'язаного, який має право на відстрочку відповідно до пункту 9 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ [4] інші документи, зокрема документи, що підтверджують родинні зв'язки (свідоцтво про шлюб або свідоцтво про народження дитини, або свідоцтво про народження особи, яка здійснює догляд, та свідоцтво про народження дружини (чоловіка), документи, що підтверджують неможливість здійснення догляду іншим працездатним членом сім'ї, який зобов'язаний здійснювати догляд.

Так, у адміністративній справі № 120/10006/24 про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити дії, позивач оскаржував рішення комісії про відмову у наданні відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, з огляду на те, що до заяви надані всі необхідні документи, що підтверджують неможливість здійснення догляду іншим працездатним членом сім'ї, який зобов'язаний здійснювати догляд.

Вінницький окружний адміністративний суд рішенням від 04 жовтня 2024 року визнав, що оскаржуване рішення прийняте з необґрунтованих підстав та без оцінки наданих позивачем документів, що свідчить про формальний підхід при прийнятті відповідачем такого рішення. Відповідач безпідставно не надав оцінки факту здійснення особою догляду (постійного догляду) саме за своєю матір'ю, поставивши у залежність отримання відстрочки від призову від наявності інших працездатних членів сім'ї, які

зобов'язані та можуть здійснювати за догляд за матір'ю. Разом з тим, суд повторно зауважив, що така залежність вимагається лише щодо батька чи матері дружини/чоловіка [19].

З огляду на вищевикладене, відповідно Порядку відсутня необхідність щодо зазначення інших працездатних членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати постійний догляд у випадку, якщо військовозобов'язаний здійснює догляд за своєю (своїм) матір'ю (батьком). Поряд з цим, згідно з пунктом 59 Порядку, відстрочка від призову на військову службу під час мобілізації може оформлятися за допомогою Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів на підставі даних, отриманих з інших державних реєстрів або баз даних, які підтверджують, що військовозобов'язаний має право на відстрочку з підстав, визначених статтею 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3].

Поряд з цим, непоодинокими є випадки, коли *de jure* наявні інші працездатні члени сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати постійний догляд за хворою дружиною (чоловіком), дитиною та/або своїми батьком чи матір'ю (батьком чи матір'ю дружини (чоловіка)), *de facto* такі особи відсутні, оскільки через певні причини не бажають здійснювати догляд за хворим або знаходяться за кордоном, не підтримують жодних стосунків із хворим, чи існують інші причини. А військовозобов'язаний який бажає здійснювати постійний догляд за хворим, не може у встановленому законом порядку отримати відстрочку від мобілізації та змушений захищати своє право, та фактично право хворого на постійний догляд, в судовому порядку.

Так, заслуговує уваги рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 30 вересня 2024 року у справі №580/7351/24 [20]. Згідно якого військовозобов'язаний, який здійснює постійний догляд за своєю матір'ю, звернувся із заяву про отримання відстрочки, однак комісією було прийнято рішення про відмов у її наданні у зв'язку із наявністю у нього рідної сестри, яка не є військовозобов'язаною та згідно із законом зобов'язана здійснювати догляд за хворою матір'ю. Однак, при прийнятті оскаржуваного рішення комісією не враховано, що дочка з матір'ю не проживає та стосунків не підтримує, що підтверджувалось довідкою комісії сільської ради у складі шести осіб.

Суд, врахувавши обставини справи та норми Закону № 3543-ХІІ [3], дійшов висновку, що позивач мав законне сподівання на отримання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період. Передбачені законом, підтверджуючі право на відстрочку, документи позивач долучав до заяви про надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації. Тому відповідач мав обов'язок їх розглянути по суті у встановленому законом порядку.

Пункт 9 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ [3], не ставить у залежність отримання відстрочки від призову наявність інших працездатних членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати за догляд за матір'ю, така залежність вимагається, тоді коди батько чи мати дружини не мають інших працездатних членів сім'ї, які зобов'язані та можуть здійснювати за ними догляд.

Також, комісія при розгляді заяви про надання відстрочки, за потреби готує запити до відповідних органів державної влади для отримання інформації, що підтверджує право заявника на відстрочку, або використовує інформацію з публічних електронних реєстрів (пункт 60 Порядку) [4]. У адміністративній справі №580/7351/24[20], цього зроблено не було, комісія формально віднеслась до своїх прямих обов'язків. Отже, спірне рішення прийняте з необґрунтованих підстав за суб'єктивним припущенням щодо можливості догляду за матір'ю позивача іншою особою при відсутності такого доказу.

Відповідно до пункту 11 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані: які мають дружину (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю І чи ІІ групи [3].

Хоча вказана норма закону чітко формулює умову надання відстрочки та не містить жодних але, на практиці отримання відстрочки згідно зазначеного вище пункту також має свої складнощі. Так, до прикладу, цікавим є рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 03 травня 2024 року у справі № 160/1850/24 [21].

Згідно якого військовозобов'язаному було відмовлено у наданні відстрочки на підставі пункту 11 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ (у його дружини наявна ІІ група інвалідності) [3]. Причина відмови у наданні відстрочки – наявність у дружини військовозобов'язаного, яка має наявна ІІ група, інвалідності працездатної матері та батька. Оскільки, відповідно до статті 198 Сімейного кодексу України батьки зобов'язані утримувати своїх повнолітніх непрацездатних дочку, сина, які потребують матеріальної допомоги [14]. Таким чином, на батьків покладається обов'язок утримувати непрацездатну доньку. Проте суд звернув увагу, що вказана норма створює обов'язок батьків по утриманню дітей не у зв'язку з їх інвалідністю, а у зв'язку з їх потребою матеріальної допомоги, яку вони можуть надати.

Відтак, твердження, що в силу положень статті 198 Сімейного кодексу України наявність у дружини військовозобов'язаного працездатних батьків свідчить про їх обов'язок її утримувати та, відповідно, про відсутність у військовозобов'язаного права на відстрочку від мобілізації, є необґрунтованими [14].

Відповідно до пункту 13 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ, не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозо-

бов'язані: які мають одного із своїх батьків з інвалідністю I чи II групи або одного з батьків дружини (чоловіка) з числа осіб з інвалідністю I чи II групи, за умови відсутності інших осіб, які не є військовозобов'язаними та відповідно до закону зобов'язані їх утримувати (крім випадків, якщо такі особи самі є особами з інвалідністю, потребують постійного догляду, перебувають під арештом (крім домашнього арешту), відбувають покарання у вигляді обмеження чи позбавлення волі). У разі відсутності невійськовозобов'язаних осіб здійснювати догляд за особою з інвалідністю I чи II групи може лише одна особа з числа військовозобов'язаних за вибором такої особи з інвалідністю [3].

Цікавими є рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 18 січня 2024 року у справі № 120/12490/23, згідно якого військовозобов'язаний оскаржував відмову у наданні відстрочки від призову під час мобілізації на підставі абзацу 11 частини 1 статті 23 Закону України «Про мобілізаційно підготовку та мобілізацію» (зараз пункту 13 частини 1 статті 23 Закону № 3543-XII [3] (в редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» № 3633-IX від 11 квітня 2024 року, набрав чинності 18 травня 2024 року [17]), з огляду на те, що є єдиною особою, на утриманні якого перебуває матір з інвалідністю II групи. Поряд з цим, військовозобов'язаним було надано пояснення та підтверджуючі документи щодо того, що його бабуся також є особою з інвалідністю II групи, брат є неповнолітнім, а сестра є інвалідом III групи, інвалідність встановлена з дитинства [22].

Причина відмови у наданні відстрочки – наявність, на думку ТЦК та СП, інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до вимог законодавства утримувати матір, якій встановлена група інвалідності. Оскільки, матір військовозобов'язаного перебувала в шлюбі, який було розірвано за рішенням суду 05 вересня 2022 року, а тому утримувати її має колишній чоловік. Оскільки, відповідно до статті 76 Сімейного кодексу України, після розірвання шлюбу особа має право на утримання, якщо вона стала непрацездатною до розірвання шлюбу або протягом одного року від дня розірвання шлюбу і потребує матеріальної допомоги. Умовою є те, що колишній чоловік чи колишня дружина може надавати таку матеріальну допомогу. Та згідно частин 2 та 3 статті 75 Сімейного кодексу України Право на утримання (аліменти) має той із подружжя, який є непрацездатним, потребує матеріальної допомоги, за умови, що другий із подружжя може надавати матеріальну допомогу. Непрацездатним вважається той із подружжя, який досяг пенсійного віку, встановленого законом, або є особою з інвалідністю I, II чи III групи [14]. Суд визнав правомірною відмову в надання відстрочки посилаючись на статті 75, 76 Сімейного кодексу України.

Вищезазначене рішення суду було скасоване постановою Сьомого апеляційного суду від 16 травня 2024 року та прийнято нове рішення про задоволення адміністративного позову [23].

Суд апеляційної інстанції, скасовуючи рішення Вінницького окружного адміністративного суду, зазначив що на момент винесення судом першої інстанції оскаржуваного рішення, обставини, викладені у рішенні Червоноармійського районного суду Житомирської області від 19 лютого 2024 року у справі № 292/148/24 [24] не були предметом дослідження як ТЦК та СП при вирішенні питання щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації на підставі абзацу 11 частини 1 статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3], так і Вінницьким окружним адміністративним судом під час ухвалення рішення у справі. Тому, в розрізі обставин, встановлених рішення Червоноармійського районного суду Житомирської області від 19 лютого 2024 року у справі №292/148/24 [24] щодо відсутності в колишнього чоловіка мати позивача постійного доходу що свідчить про наявність обґрунтованих сумнівів щодо можливості утримання ним непрацездатної особи, колегія суддів приходить до висновку про наявність підстав для задоволення позовних вимог шляхом зобов'язання відповідача повторно розглянути заяву про надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації на підставі абзацу 11 частини 1 статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [23].

Так, у вказаній справі для отримання відстрочки на підставі абзацу 11 частини 1 статті 23 (зараз пункту 13 частини 1 статті 23) Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [3], військовозобов'язаному було необхідно довести, що колишній чоловік його матері, яка є особою з інвалідністю II групи, не може надавати їй матеріальну допомогу. Належним доказом цього, у вказаній справі стало рішення Червоноармійського районного суду Житомирської області від 19 лютого 2024 року у справі №292/148/24, згідно якого задоволенні позову матері військовозобов'язаного до її колишнього чоловіка про стягнення аліментів на утримання непрацездатної колишньої дружини у розмірі 1/4 частини від всіх видів заробітку (доходів) щомісячно відмовлено [24].

Аналізуючи зазначені рушення суду, норми пункту 13 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ [3] та статей 75, 76 Сімейного кодексу України [14], вважаємо, що Сімейний кодекс України визначає саме право на утримання, а не обов'язок іншого з подружжя утримувати непрацездатну(ного) дружину (чоловіка) після розірвання шлюбу, тому при розгляді заяв про надання відстрочки, в таких випадках, відмова не може ґрунтуватися на зазначених нормах Сімейного кодексу.

Поряд з цим, на нашу думку, комісія, при розгляді заяви про надання відстрочки на підставі пункту 13 частини 1 статті 23 Закону № 3543-ХІІ [3],

має належним чином перевіряти наявність чи відсутність інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до вимог законодавства утримувати особу з інвалідністю. Так, комісія має перед тим як приймати рішення про відмову в наданні відстрочки, посилаючись на статі 75, 76 Сімейного кодексу України [14], перевірити та встановити чи утримує особу з інвалідністю інший з подружжя після розірвання шлюбу, за допомогою даних з публічних державних реєстрів, зокрема чи наявне рішення суду про стягнення аліментів на утримання непрацездатної(ного) колишньої(ного) дружини(чоловіка) в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Окрім зазначеного, військовозобов'язані найчастіше заяви про отримання відстрочки з доданими документами відправляють засобами поштового зв'язку. На що ТЦК та СП повідомляють таких осіб про необхідність звернення таких осіб із оригіналами документів безпосередньо до ТЦК та СП або в окремих містах до Центрів надання адміністративних послуг. При цьому, направлення поштою до ТЦК та СП заяви про надання відстрочки (з доданими документами) є правомірним способом реалізації права на отримання відстрочки, а, відтак, для оформлення відстрочки особиста явка до ТЦК та СП не є обов'язковою (рішення Одеського окружного адміністративного суду від 23.04.2024 р. у справі № 420/31112/23 [25] та 19.12.2023 р. у справі №420/26768/23 [26], яке постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду від 11.04.2024 р. [27] залишено без змін, рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 02.11.2023 р. у справі №120/12865/23 [28], рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 29.04.2024 р. у справі №580/2180/24 [29], рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 01.07.2024 р. у справі № 560/4754/24 [30], рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 07 червня 2024 року, справа № 580/3541/24 [31] та інші).

Аналізуючи рішення судів України, які стосуються надання відстрочки військовозобов'язаним, напевне більше половини з них стосуються бездіяльності ТЦК та СП, тобто випадки, коли останні взагалі ігнорували та не надавали жодної відповіді на заяву про надання відстрочки. Інша ж частина таких судових справ стосується оскарження рішень, які приймаються.

Не погоджуючись із рішенням ТЦК та СП військовозобов'язані звертаються із відповідними позовними заявами до суду за захистом своїх прав та інтересів. Однак, доки суд буде розглядати справу, що зазвичай займає щонайменше декілька місяців, а у разі оскарження рішення в судах апеляційної та касаційної інстанції строк розгляду справи може сягати і декілька років, військовозобов'язаний, який має законне право на отримання відстрочки, може бути мобілізованим. Тому, у період розгляду справи судом, постає нагальна необхідність у зупиненні дій пов'язаних з мобілізацією. Фактично єдиним належним засобом зупинення мобілізації військовозобов'язаного, який оскаржує рішення ТЦК та СП в суді, є забезпечення позову.

Заслуговує уваги, на нашу думку, ухвала Миколаївського окружного адміністративного суду про забезпечення позову від 16 вересня 2024 року у справі № 400/8645/24, згідно якої заборонено вчиняти дії щодо призову на військову службу під час мобілізації заявника до набрання законної сили судовим рішенням в адміністративній справі [32].

Відтак, законом визначено порядок, умови, перелік документів для отримання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, однак, рішення які приймаються (часто незаконні) породжують судові спори.

Судовий розгляд справ вимагає значних затрат як часу роботи судових установ, ТЦК та СП, так і фінансових витрат з державного бюджету (при прийнятті судом рішення на користь військовозобов'язаного).

Висновки. Отже, правове регулювання надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації в Україні у зв'язку зі збройною агресією російської федерації та застосування національними судами чинного законодавства у даній сфері має здійснюватися із дотриманням загальних принципів права, в тому числі принципу «юридичної визначеності». Поряд з цим, нормативно-правові акти щодо надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації потребують удосконалення на законодавчому рівні.

Література:

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 30 вересня 2024).
2. Указ Президента України «Про загальну мобілізацію» № 69/2022 від 24.02.2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413> (дата звернення 30 вересня 2024).
3. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію. Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення 30 вересня 2024).
4. Порядок проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 року № 560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#n362> (дата звернення 01 жовтня 2024).
5. Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 15 вересня 2022 року у справі № 560/6478/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106260427> (дата звернення 01 жовтня 2024).
6. Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 27 лютого 2023 року у справі № 560/6478/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109222232> (дата звернення 01 жовтня 2024).
7. Рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 19 жовтня 2023 року у справі № 280/5782/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117662000> (дата звернення 01 жовтня 2024).
8. Рішення Закарпатського окружного адміністративного суду від 16 травня 2024 року у справі № 260/1111/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119093199> (дата звернення 01 жовтня 2024).
9. Правила військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року №1487. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 01 жовтня 2024).

10. Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Закон України від 16.03.2017 № 1951-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1951-19#n50> (дата звернення 02 жовтня 2024).

11. Постанова Верховного суду України від 18 січня 2024 року у справі №280/6033/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116396934> (дата звернення 02 жовтня 2024).

12. Порядок бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 червня 2024 року № 650/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2024-%D0%BF#n17> (дата звернення 02 жовтня 2024).

13. Порядок бронювання військовозобов'язаних під час воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2024-%D0%BF#n17> (дата звернення 02 жовтня 2024).

14. Сімейний кодекс України. Закон України № 2947-III від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення 02 жовтня 2024).

15. Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 13 вересня 2024 року у справі № 140/6390/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121601158>.

16. Рішення Донецького окружного адміністративного суду від 30 вересня 2024 року у справі № 200/5995/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121967459> (дата звернення 03 жовтня 2024).

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку. Закон України від 11.04.2024 року № 3633-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-20/ed20240518#n281> (дата звернення 03 жовтня 2024).

18. Рішення Рівненського окружного адміністративного суду від 16 липня 2024 року у справі № 460/5411/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120404828> (дата звернення 03 жовтня 2024).

19. Рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 04 жовтня 2024 року у справі № 120/10006/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122092799> (дата звернення 03 жовтня 2024).

20. Рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 30 вересня 2024 року у справі №580/7351/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121970998> (дата звернення 04 жовтня 2024).

21. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 03 травня 2024 року у справі № 160/1850/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118821955> (дата звернення 04 жовтня 2024).

22. Рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 18 січня 2024 року у справі № 120/12490/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116390455> (дата звернення 04 жовтня 2024).

23. Постанова Сьомого апеляційного суду від 16 травня 2024 року у справі № 120/12490/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119097302> (дата звернення 07 жовтня 2024).

24. Рішення Червоноармійського районного суду Житомирської області від 19 лютого 2024 року у справі № 292/148/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117075039> (дата звернення 07 жовтня 2024).

25. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 23.04.2024 р. у справі № 420/31112/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118595608> (дата звернення 07 жовтня 2024).

26. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 19.12.2023 р. у справі №420/26768/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115755979> (дата звернення 08 жовтня 2024).

27. Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 11.04.2024 р. у справі №420/26768/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118332635> (дата звернення 08 жовтня 2024).

28. Рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 02.11.2023 р. у справі №120/12865/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114623707> (дата звернення 08 жовтня 2024).

29. Рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 29.04.2024 р. у справі №580/2180/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118731802> (дата звернення 09 жовтня 2024).

30. Рішення Хмельницького окружного адміністративного суду від 01.07.2024 р. у справі № 560/4754/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120092977> (дата звернення 10 жовтня 2024).

31. Рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 07 червня 2024 року у справі № 580/3541/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119719502> (дата звернення 11 жовтня 2024).

32. Ухвала Миколаївського окружного адміністративного суду про забезпечення позову від 16 вересня 2024 року у справі № 400/8645/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121670705> (дата звернення 11 жовтня 2024).

33. Томляк Т.С. Актуальні проблеми мобілізації та звільнення з військової служби в умовах воєнного стану. Наукові інновації та передові технології. (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. № 11(25) 2023. с. 754.

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy № 254к/96-VR vid 28.06.1996 r. [*Constitution of Ukraine No. 254к/96-BP of 28.06.1996*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

2. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zahalnu mobilizatsiiu» № 69/2022 vid 24.02.2022 r. [*Decree of the President of Ukraine "On General Mobilization" No. 69/2022 of 24.02.2022.*]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413> [in Ukrainian].

3. Pro mobilizatsiiu pidhotovku ta mobilizatsiiu. Zakon Ukrainy vid 21.10.1993 r. № 3543-XII. [*On mobilization training and mobilization. Law of Ukraine of 21.10.1993*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> [in Ukrainian].

4. Poriadok provedennia pryzovu hromadian na viiskovu sluzhbu pid chas mobilizatsii, na osoblyvyi period, zatverdzenym postanovoioi Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 travnia 2024 roku № 560. [*The Procedure for the Conscription of Citizens for Military Service during Mobilization, for a Special Period, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of May 16, 2024 No. 560*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#n362> [in Ukrainian].

5. Rishennia Khmelnytskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 15 veresnia 2022 roku u spravi № 560/6478/22 [*Decision of the Khmelnytsky District Administrative Court of September 15, 2022 in case No. 560/6478/22*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106260427> [in Ukrainian].

6. Postanova Somoho apeliatsiinoho administratyvnoho sudu vid 27 liutoho 2023 roku u spravi № 560/6478/22 [*Resolution of the Seventh Administrative Court of Appeal of February 27, 2023 in case No. 560/6478/22*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109222232> [in Ukrainian].

7. Rishennia Zaporizkoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 19 zhovtnia 2023 roku u spravi № 280/5782/23 [*Decision of the Zaporizhzhia District Administrative Court of October 19, 2023 in case No. 280/5782/23*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117662000> [in Ukrainian].

8. Rishennia Zakarpatskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 16 travnia 2024 roku u spravi № 260/1111/24 [*Decision of the Transcarpathian Regional Administrative Court of May 16, 2024 in case No. 260/1111/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119093199> [in Ukrainian].

9. Pravyla viiskovoho obliku pryzovnykiv, viiskovozobov'iazanykh ta rezervistiv, zatverdzeni postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 hrudnia 2022 roku №1487 [*Rules for the Military Registration of Conscripts, Persons Liable for Military Service and Reservists, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 30, 2022, No. 1487*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

10. Pro Yedynyi derzhavnyi reiestr pryzovnykiv, viiskovozobov'iazanykh ta rezervistiv. Zakon Ukrainy [*On the Unified State Register of Conscripts, Persons Liable for Military Service and Reservists. Law of Ukraine*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1951-19#n50> [in Ukrainian].

11. Postanova Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 18 sichnia 2024 roku u spravi №280/6033/22 [*Resolution of the Supreme Court of Ukraine of January 18, 2024 in case No. 280/6033/22*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116396934> [in Ukrainian].

12. Poriadok broniuvannya viiskovozobov'iazanykh pid chas voiennoho stanu zasobamy Yedynoho derzhavnogo vebportalu elektronnykh posluh, zatverdzenoho postanovo Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05 chervnia 2024 roku № 650 [*Procedure for booking persons liable for military service during martial law by means of the Unified State Web Portal of Electronic Services, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 05, 2024 No. 650*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2024-%D0%BF#n17> [in Ukrainian].

13. Poriadok broniuvannya viiskovozobov'iazanykh pid chas voiennoho stanu, zatverdzenoho postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 sichnia 2023 r. № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2024-%D0%BF#n17> [*The Procedure for Reservation of Persons Liable for Military Service during Martial Law, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 27, 2023, No. 76*]. [in Ukrainian].

14. Simeyniy kodeks Ukrainy № 2947-III vid 10.01.2002 r. [*Family Code of Ukraine. Law of Ukraine No. 2947-III of January 10, 2002*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> [in Ukrainian].

15. Rishennia Volynskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 13 veresnia 2024 roku u spravi № 140/6390/24 [*Decision of the Volyn District Administrative Court of September 13, 2024 in case No. 140/6390/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121601158> [in Ukrainian].

16. Rishennia Donetskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 30 veresnia 2024 roku u spravi № 200/5995/24 [*Decision of the Donetsk District Administrative Court of 30 September 2024 in case No. 200/5995/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121967459> [in Ukrainian].

17. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo okremykh pytan prokhozhenia viiskovoi sluzhby, mobilizatsii ta viiskovoho obliku. Zakon Ukrainy vid 11.04.2024 roku № 3633-IKh [*On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Certain Issues of Military Service, Mobilization and Military Registration. Law of Ukraine of 11.04.2024 No. 3633-IX*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-20/ed20240518#n281> [in Ukrainian].

18. Rishennia Rivnenskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 16 lypnia 2024 roku u spravi № 460/5411/24 [*Decision of the Rivne District Administrative Court of July 16, 2024 in case No. 460/5411/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120404828> [in Ukrainian].

19. Rishennia Vinnytskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 04 zhovtnia 2024 roku u spravi № 120/10006/24 [*Decision of the Vinnytsia District Administrative Court of October 04, 2024 in case No. 120/10006/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122092799> [in Ukrainian].

20. Rishennia Cherkaskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 30 veresnia 2024 roku u spravi №580/7351/24 [*Decision of the Cherkasy District Administrative Court of September 30, 2024 in case No. 580/7351/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121970998> [in Ukrainian].

21. Rishennia Dnipropetrovskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 03 travnia 2024 roku u spravi № 160/1850/24 [*Decision of the Dnipro District Administrative Court of May 03, 2024 in case No. 160/1850/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118821955> [in Ukrainian].
22. Rishennia Vinnytskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 18 sichnia 2024 roku u spravi № 120/12490/23 [*Decision of the Vinnytsia District Administrative Court of January 18, 2024 in case No. 120/12490/23*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116390455> [in Ukrainian].
23. Postanova Somoho apeliatsiinoho sudu vid 16 travnia 2024 roku u spravi № 120/12490/23 [*Decision of the Seventh Court of Appeal of May 16, 2024 in case No. 120/12490/23*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119097302> [in Ukrainian].
24. Rishennia Chervonoarmiiskoho raionnoho sudu Zhytomyrskoi oblasti vid 19 liutoho 2024 roku u spravi № 292/148/24 [*Decision of the Chervonoarmiyskiy District Court of Zhytomyr Region of February 19, 2024 in case No. 292/148/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117075039> [in Ukrainian].
25. Rishennia Odeskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 23.04.2024 r. u spravi № 420/31112/23 [*Decision of the Odesa District Administrative Court of 23.04.2024 in case No. 420/31112/23*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118595608> [in Ukrainian].
26. Rishennia Odeskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 19.12.2023 r. u spravi №420/26768/23 [*Decision of the Odesa District Administrative Court of 19.12.2023 in case No. 420/26768/23*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115755979> [in Ukrainian].
27. Postanova Piatoho apeliatsiinoho administratyvnoho sudu vid 11.04.2024 r. u spravi №420/26768/23 [*Decision of the Fifth Administrative Court of Appeal of 11.04.2024 in case No. 420/26768/23*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118332635> [in Ukrainian].
28. Rishennia Vinnytskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 02.11.2023 r. u spravi №120/12865/23 [*Decision of the Vinnytsia District Administrative Court of 02.11.2023 in case No. 120/12865/23*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114623707> [in Ukrainian].
29. Rishennia Cherkaskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 29.04.2024 r. u spravi №580/2180/24 [*Decision of the Cherkasy District Administrative Court of 29.04.2024 in case No. 580/2180/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118731802> [in Ukrainian].
30. Rishennia Khmelnytskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 01.07.2024 r. u spravi № 560/4754/24 [*Decision of the Khmelnytskyi District Administrative Court of 01.07.2024 in case No. 560/4754/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120092977> [in Ukrainian].
31. Rishennia Cherkaskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 07 chervnia 2024 roku u spravi № 580/3541/24 [*Decision of the Cherkasy District Administrative Court of June 07, 2024 in case No. 580/3541/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119719502> [in Ukrainian].
32. Ukhvala Mykolaivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu pro zabezpechennia pozovu vid 16 veresnia 2024 roku u spravi № 400/8645/24 [*Ruling of the Mykolaiv District Administrative Court on interim relief of September 16, 2024 in case No. 400/8645/24*]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121670705> [in Ukrainian].
33. Tomliak T.S. (2023) Aktualni problemy mobilizatsii ta zvilnennia z viiskovoi sluzhby v umovakh voiennoho stanu [Current issues of mobilization and discharge from military service under martial law]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii. (Seriiia «Upravlinnia ta administruvannia», Seriiia «Pravo», Seriiia «Ekonomika», Seriiia «Psykhologhiia», Seriiia «Pedahohika»): zhurnal - Scientific innovations and advanced technologies (Series “Management and Administration”, Series “Law”, Series “Economics”, Series “Psychology”, Series “Pedagogy”): Journal. № 11(25) 2023. s. 754* [in Ukrainian].

Журнал

«Наука і техніка сьогодні»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*

Випуск № 11(39) 2024

Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.